

Preklad tejto stránky bol vytvorený strojovým prekladom [Prepojenie]. Strojové preklady môžu obsahovať chyby, ktoré môžu znížiť ich zrozumiteľnosť a presnosť. Ombudsman nenesie žiadnu zodpovednosť za prípadné nezrovnalosti. Ak potrebujete najaktuálnejšie informácie a chcete mať právnu istotu, pozrite si zdrojovú verziu, ktorá sa nachádza na uvedenom odkaze angličtina. Ak potrebujete viac informácií, prečítajte si dokument o našej [jazykovej politike a politike prekladu](#) [Prepojenie].

Rozhodnutie vo veci 560/2019/KR o údajných konfliktoch záujmov expertov, ktorí sa zúčastňujú na mechanizme vedeckého poradenstva Európskej komisie

Rozhodnutie

Prípád 560/2019/KR - **Otvorené dňa** 06/06/2019 - **Rozhodnutie z dňa** 30/03/2020 -

Dotknutý orgán Európska komisia (Nezistil sa žiadny nesprávny úradný postup) |

Vec sa týkala toho, či Európska komisia má zavedené postupy na zabezpečenie, aby vedeckí experti, ktorí jej poskytujú poradenstvo, nemali žiadne konflikty záujmov.

Sťažovateľ, organizácia občianskej spoločnosti, vyjadril obavy o nezávislosť vedeckých expertov, ktorí sa podieľali na vypracovaní poradnej správy o prípravkoch na ochranu rastlín (všeobecne známych ako pesticídy).

Ombudsmanka konštatovala, že Komisia má zavedené systémy na posúdenie nezávislosti expertov. Na zlepšenie týchto systémov však požiadala Komisiu, aby zabezpečila, že vo vyhláseniach expertov o ich záujmoch sú zahrnuté všetky relevantné finančné záujmy, a aby zabezpečila posúdenie a zverejnenie týchto vyhlásení. Týmto dvoma návrhmi na zlepšenie vec uzavrela.

Okolnosti podania sťažnosti

1. Komisia v roku 2016 vytvorila mechanizmus vedeckého poradenstva (SAM), aby jej poskytovala „vysoko kvalitné, včasné a nezávislé vedecké poradenstvo“, čím posilnila svoju tvorbu politík. [1] [Prepojenie] Komisia uvádza, že stáli vedeckí poradcovia, ktorí pracujú v SAM, nesmú mať žiadny konflikt záujmov. Na tento účel ich Komisia žiada, aby oznámili všetky svoje relevantné záujmy. Komisia posudzuje tieto vyhlásenia s cieľom zabezpečiť, aby nedochádzalo

ku konfliktu záujmov, a zverejňuje ich v registri svojich expertných skupín [2] [Prepojenie].

2. Ak vedeckí poradcovia vyžadujú špecializované vedecké vstupy, dôkazy a analýzy týkajúce sa konkrétnych otázok, môžu konzultovať s externými odborníkmi, a to aj prostredníctvom vedeckého poradenstva pre politiku konzorcia európskych akadémií (SAPEA) [3] , ktoré dostáva finančné prostriedky EÚ.

3. Odborníci SAPEA sa zúčastňujú na nasledujúcich typoch stretnutí:

- „Pracovné skupiny“, v ktorých spolupracujú a partnersky hodnotia „správy o preskúmaní dôkazov“, ktoré prispievajú k vypracovaniu správ vedeckých poradcov a predchádzajú ich vyplňaniu.
- Koordinačné skupiny, v ktorých vedeckí poradcovia koordinujú prácu v pracovných skupinách na správach o preskúmaní dôkazov.
- „Zvyčajné rady“ s vedeckými poradcami, ktorých cieľom je poskytnúť spätnú väzbu k poradenstvu, ktoré pripravili vedeckí poradcovia [4] [Prepojenie].

4. **Sťažovateľ, organizácia občianskej spoločnosti** [5] [Prepojenie], napísal 9. júla 2018 Komisii, aby vyjadril obavy týkajúce sa objektívnosti správy skupiny hlavných vedeckých poradcov s názvom *Povoľovacie procesy EÚ pre prípravky na ochranu rastlín z vedeckého hľadiska* [6] [Prepojenie]. Sťažovateľ konkrétne tvrdil, že jeden z expertov SAPEA zapojených do prípravy správy bol v konflikte záujmov.

5. Dňa 19. júla 2018 Komisia odpovedala sťažovateľovi, že expert SAPEA nemal žiadne konflikty záujmov.

6. Sťažovateľ 1. augusta 2018 požiadal Komisiu o vyhlásenie o záujmoch príslušného experta SAPEA. Komisia to poskytla sťažovateľovi (spolu s vyhláseniami o záujmoch ostatných odborníkov, ktorí prispeli k správe).

7. Sťažovateľ 6. decembra 2018 napísal Komisii, v ktorom uviedol, čo považuje za nedostatky vo vyhláseniach o záujmoch šiestich odborníkov SAPEA. Komisia sa podľa jej názoru riadne nezaoberala možnými konfliktmi záujmov týchto expertov SAPEA.

8. Nespokojný s odpoveďou Komisie sa sťažovateľ 22. marca 2019 obrátil na ombudsmanku.

Vyšetrovanie

9. Ombudsmanka začala vyšetrovanie **systemových otázok** uvedených v sťažnosti, najmä spôsobu, akým Komisia zabezpečuje, aby odborníci prispievajúci k práci vedeckých poradcov konali nezávisle a vo verejnom záujme.

10. V priebehu vyšetrovania ombudsmanka položila Komisii niekoľko otázok [7] a dostala odpoveď [8] [Prepojenie]. Následne sa sťažovateľ vyjadril k odpovedi Komisie [9] .

Argumenty predložené ombudsmanovi

Komisia:

11. Podľa Komisie sú vedeckí poradcovia nezávislí od inštitucionálnych alebo politických záujmov. Pri zverejňovaní odporúčaní musia byť všetky dôkazy, na ktorých je toto odporúčanie založené, verejne dostupné. Ak vedeckí poradcovia konzultujú s externými odborníkmi, zvyčajne sa to zaznamenáva a zverejňuje. Záujmy odborníkov, ktorí sa zúčastňujú na uvedených stretnutiach, sa musia náležite a transparentne posúdiť. Ak sa odhalí potenciálny konflikt záujmov, musí sa to riešiť.

12. Odborníci, ktorí poskytujú poradenstvo vedeckým poradcom, musia preto Komisii predložiť „vyhlásenie o záujmoch“. Musia čestne vyhlásiť, že ich vyhlásenia sú úplné a presné, podľa ich najlepšieho vedomia. [10] Formulár, ktorý Komisia používa na tento účel, je v podstate totožný s vyhlásením o záujmoch vyplneným vedeckými poradcami v tom zmysle, že zaznamenáva informácie v tých istých kategóriách.

13. Komisia posúdi vyhlásenia s cieľom určiť, či sú niektoré z deklarovaných záujmov relevantné v danom kontexte; konkrétne, ak by mohli ohroziť nezávislosť experta v kontexte ich prínosu alebo by mohli byť primerane vnímané ako kompromisy.

14. Posúdenie Komisie obsahuje:

- výsledky počiatočného internetového vyhľadávania u potenciálnych odborníkov pred doručením ich vyhlásenia o záujmoch;
- vyplnené a podpísané vyhlásenie o záujmoch; a
- aktuálny životopis odborníka.

V tejto súvislosti Komisia uviedla, že zohľadňuje obmedzený mandát odborníkov a ad hoc a nepriamu povahu ich príspevku k práci vedeckých poradcov.

15. Predseda stretnutia s vedeckými poradcami posudzuje aj to, či by záujmy deklarované pozvanými expertmi mohli predstavovať konflikt záujmov „*vzhľadom na úlohu, ktorú expert zohráva v kontexte daného bodu programu, ako aj na úlohu skupiny*“. [11] Ak existujú obavy, expert je poučený, aby sa nezúčastnil ani na konkrétnych bodoch programu, na zasadnutí, ani na skupine.

16. V dohode o grante medzi SAPEA a Komisiou [12] sa vyžaduje, aby SAPEA prijal všetky potrebné opatrenia na zabezpečenie toho, aby jeho práca bola nestranná a objektívna a aby nebola ohrozená konfliktom záujmov. To zahŕňa bezodkladné informovanie Komisie o každej situácii, ktorá predstavuje alebo môže viesť ku konfliktu záujmov, a okamžité prijatie všetkých potrebných opatrení na nápravu takýchto situácií. Komisia môže overiť, či sú opatrenia prijaté združením SAPEA na nápravu konfliktov záujmov primerané, a môže od SAPEA požadovať, aby v prípade potreby prijal dodatočné opatrenia v stanovenej lehote.

17. Odborníci SAPEA, ktorí sa zúčastnia na pracovnej skupine, vyplnia a podpíšu vyhlásenie o záujmoch, ktoré následne posúdi SAPEA. Forma, ktorú SAPEA používa, je v podstate totožná s formou používanou pre vedeckých poradcov. [13] [Prepojenie] Keď je expert SAPEA pozvaný na účasť na stretnutí s vedeckými poradcami, jeho vyhlásenie o záujmoch sa zašle Komisii.

18. Vyhlásenia o záujmoch odborníkov, ktorí sa zúčastňujú na stretnutiach vedeckých poradcov, zverejňuje Komisia počas šiestich mesiacov od uverejnenia stanoviska vedeckých poradcov, ku ktorému prispeli. [14] [Prepojenie] Uverejňovanie v tejto fáze sa vykonáva tak, aby sa zabránilo vonkajšiemu tlaku na odborníkov počas prípravy príslušného poradenstva (fáza rokovania).

Sťažovateľom:

19. Sťažovateľ tvrdil, že niektoré vyhlásenia o záujmoch odborníkov SAPEA sa zdajú byť neúplné alebo nepresné. Sťažovateľ tento bod ilustroval odkazom na online informácie o týchto odborníkoch. Okrem toho sťažovateľ uviedol, že niektoré deklarované záujmy boli kategorizované nesprávne. To vyvolalo otázky týkajúce sa nezávislosti týchto odborníkov a poradenstva, ktoré poskytujú vedeckým poradcov.

20. Podľa sťažovateľa sa Komisia podrobne nezaoberala informáciami, ktoré predložil sťažovateľ a ktoré sa týkali nedostatkov vo vyhláseniach o záujmoch.

Posúdenie ombudsmana

21. **Cieľom tohto** vyšetrovania je preskúmať, či Komisia zaviedla **primerané systémy** na zabezpečenie nezávislosti odborníkov SAPEA, s ktorými sa konzultovalo pri príprave vedeckého poradenstva. **Cieľom vyšetrovania nebolo zaujať stanovisko ku konkrétnym prípadom predloženým sťažovateľom** [15] [Prepojenie].

22. Prieskum potvrdzuje, že existujú mechanizmy na overenie nezávislosti odborníkov SAPEA, keď prispievajú k práci vedeckých poradcov.

23. Po prvé, SAPEA vyžaduje, aby odborníci SAPEA deklarovali svoje záujmy spoločnosti SAPEA. Odborníci musia na svoju česť podpísať, že tieto vyhlásenia sú úplné a presné podľa ich najlepšieho vedomia.

24. Komisia je tiež schopná preskúmať, ako SAPEA rieši potenciálne konflikty záujmov. SAPEA musí bezodkladne oznámiť Komisii každú situáciu, ktorá predstavuje alebo môže viesť ku konfliktu záujmov. Keď sú experti SAPEA pozvaní na stretnutia s vedeckými poradcami, Komisia posúdi aj ich vyhlásenia o záujmoch s cieľom určiť, či by niektorý z týchto záujmov mohol ohroziť nezávislosť experta alebo ho odôvodnene vnímať ako ohrozenie jeho nezávislosti. Okrem toho predseda stretnutia s vedeckými poradcami posudzuje vyhlásenie o záujmoch vzhľadom na úlohu, ktorú budú mať odborníci na zasadnutí.

25. Všetky vyhlásenia o záujmoch pozvaných odborníkov SAPEA sa uverejňujú. Tým sa zabezpečí, aby ich zainteresované strany mohli skontrolovať, či si to želajú, a Komisii vzniesť akékoľvek obavy, ktoré môžu mať (ako sa to stalo v tomto prípade).

26. Existujú stimuly pre odborníkov SAPEA, ako aj pre samotný SAPEA, aby dodržiavali podmienky dohody o grante, pokiaľ ide o konflikt záujmov. SAPEA musí prijať všetky opatrenia potrebné na predchádzanie konfliktom záujmov. V prípade, že SAPEA tak neurobí, grant sa môže znížiť alebo ukončiť [16] [Prepojenie]. Odborníci SAPEA, ktorí predložia neúplné vyhlásenie, môžu byť úplne vylúčení z mechanizmu vedeckého poradenstva alebo najmä z činností vedeckých poradcov.

27. Je dôležité, aby sa vyhlásenia uverejňovali, aby ich mohli skontrolovať aj zainteresované strany. Ako už bolo uvedené, Komisia uverejňuje **všetky vyhlásenia o záujmoch, ktoré jej SAPEA zasiela** (ako sa bude riešiť ďalej, SAPEA v skutočnosti nepostúpi Komisii všetky príslušné vyhlásenia).

28. Pokiaľ ide o to, či pri uplatňovaní tohto systému existujú nedostatky, ombudsman berie na vedomie obavy sťažovateľa, že vyhlásenia o záujmoch niektorých odborníkov nezahŕňali všetky ich záujmy a/alebo správne kategorizovali deklarované záujmy.

29. Ombudsman sa domnieva, že niektorí odborníci SAPEA na základe usmernení, ktoré im poskytla SAPEA, nedeklarovali záujmy, ktoré sa skončili pred viac ako piatimi rokmi, ani nevyhlasovali finančné záujmy v oblastiach, ktoré nesúvisia s oblasťou, v ktorej sa s nimi konzultovalo, ani nedeklarovali finančné záujmy pod prahovou hodnotou 10 000 EUR.

30. Zatiaľ čo prvé dve z týchto podmienok sú rozumné, posledná je otázna.

31. Nezávislosť experta by mohla byť ohrozená, ak pracuje alebo *nedávno* pracovala pre spoločnosť, ktorá bude ovplyvnená vedeckými odporúčaniami, o ktorých sa s odborníkmi konzultuje. Ich nezávislosť však nie je ohrozená vzťahmi, ktoré sa skončili pred mnohými rokmi. Je viac než postačujúce, aby experti uviedli, pre koho pracovali v predchádzajúcich piatich rokoch.

32. Je tiež úplne rozumné, že vyhlásenia nemusia obsahovať finančné záujmy, ktoré nesúvisia s oblasťami, v ktorých odborníci poskytujú poradenstvo. Je to preto, že nezávislosť experta môže byť ohrozená len vtedy, ak má záujmy, ktoré by mohli byť ovplyvnené poradenstvom, ktoré poskytuje.

33. Pokiaľ ide o údajnú nesprávnu kategorizáciu určitých záujmov odborníkmi SAPEA, Komisia aj predseda na zasadnutiach vedeckých poradcov posudzujú *celé vyhlásenie expertov* pri posudzovaní rizík konfliktu záujmov. Ako také je ťažké pochopiť, ako možné formálne chyby v tom, ako odborníci kategorizovali svoje záujmy, zmenia výsledok týchto hodnotení.

34. Ombudsman má však určité obavy, pokiaľ ide o to, aké finančné záujmy sú deklarované.

35. Experti SAPEA nemusia vykazovať finančné záujmy pod prahovou hodnotou 10 000 EUR. Môže byť pravda, že nezávislosť experta SAPEA nebude ohrozená, ak má len *veľmi obmedzené* finančné záujmy, ktoré budú ovplyvnené vedeckými odporúčaniami, ktoré poskytuje. Napriek tomu je 10 000 EUR významnou sumou peňazí. Okrem toho nie je vždy jednoduché alebo dokonca možné pripisovať presnú peňažnú hodnotu finančným záujmom, najmä pokiaľ ide o práva duševného vlastníctva a najmä v oblastiach, v ktorých sa veda rozvíja. Podľa názoru ombudsmana by bolo rozumnejšie, keby sa **do vyhlásení zahrnuli všetky finančné záujmy súvisiace s odbornou oblasťou, v ktorej má expert poskytovať poradenstvo**. Bolo by teda úlohou SAPEA a Komisie, aby sa v jednotlivých prípadoch a s prihliadnutím na povahu požadovaného vedeckého poradenstva a rozsah finančných záujmov vyjadrili názor, či deklarované záujmy neohrozujú alebo neohrozujú nezávislosť dotknutého experta. Ombudsman predloží Komisii návrh v tejto veci.

36. Ombudsmanka tiež poznamenáva, že nie všetky príslušné vyhlásenia o záujmoch odborníkov SAPEA sa uverejňujú. Vyhlásenia o záujmoch odborníkov, ktorí prispievajú k správam o preskúvaní dôkazov, sa neuverejňujú, *pokiaľ* experti nie sú pozvaní aj na účasť na stretnutiach s vedeckými poradcami [17] SAPEA a Komisia by tiež mala zabezpečiť, aby odborníci prispievajúci k správam o preskúvaní dôkazov neboli v konflikte záujmov. Na tento účel by sa mali uverejniť vyhlásenia o záujmoch prispievajúcich odborníkov. Ombudsman preto predloží Komisii druhý návrh.

Záver

Na základe vyšetrovania ombudsman uzatvára tento prípad týmto záverom:

Ombudsman v tomto prípade nezistil nesprávny úradný postup.

Sťažovateľ a Komisia budú o tomto rozhodnutí informovaní .

Návrhy na zlepšenie

1. Odborníci SAPEA by mali byť vyzvaní, aby deklarovali všetky relevantné finančné záujmy. SAPEA a Komisia by mali posúdiť, či by tieto záujmy mohli ohroziť nezávislosť odborníkov.

2. V záujme transparentnosti by Komisia mala získať a uverejniť vyhlásenia o záujmoch odborníkov, ktorí pracovali na „správach o preskúvaní dôkazov“.

Emily O'Reilly

Európsky ombudsman

Štrasburg, 30. 2020

[1] [Prepojenie] Pozri: <https://ec.europa.eu/research/sam/index.cfm?pg=hlg> [Prepojenie].

[2] [Prepojenie] Pozri
<https://ec.europa.eu/transparency/regexpert/index.cfm?do=groupDetail.groupDetail&groupID=3378>
[Prepojenie].

[3] [Prepojenie] Členmi konzorcia SAPEA sú „Deutsche Akademie der Technikwissenschaften“, „Academia Europaea“, „All European Academies“, „Deutsche Akademie der Naturforscher Leopoldina EV“, „Conseil Européen des Applications de la Science et de l'Ingénierie“ a Federácia európskych akadémií medicíny, pozri:
<https://ec.europa.eu/research/sam/index.cfm?pg=about> [Prepojenie].

[4] [Prepojenie] Komisia uviedla, že odborníci SAPEA sú prizvaní na posudzovacie dosky len za výnimočných okolností, najmä ak sú odborné znalosti v konkrétnej vedeckej oblasti nedostatočné. V čase odpovede Komisie sa to stalo raz, konkrétne o otázke environmentálnych a zdravotných rizík znečistenia mikroplastmi, pozri
<https://www.sapea.info/wp-content/uploads/report.pdf> [Prepojenie].

[5] [Prepojenie] Pozri: <https://www.pan-europe.info/about-us/what-we-do> [Prepojenie].

[6] [Prepojenie] Prípravky na ochranu rastlín sa bežne označujú ako pesticídy. Odporúčanie bolo vydané 4. júna 2018 a možno ho nájsť tu:

<https://ec.europa.eu/research/sam/index.cfm?pg=pesticides> [Prepojenie].

[7] [Prepojenie]<https://www.ombudsman.europa.eu/en/correspondence/en/126269> [Prepojenie]

[8] [Prepojenie]<https://www.ombudsman.europa.eu/en/correspondence/en/126270> [Prepojenie]

[9] [Prepojenie]<https://www.ombudsman.europa.eu/correspondence/126271> [Prepojenie]

[10] [Prepojenie] Komisia uviedla, že aj keď je účasť expertov SAPEA ad hoc, požiadavka, aby podpísali vyhlásenie o záujmoch, je odôvodnená a primeraná vzhľadom na to, že odborníci SAPEA pomáhajú pri príprave stanovísk vedeckých poradcov. Ide nad rámec činností prizvaných odborníkov podľa horizontálnych pravidiel Komisie pre expertné skupiny. Pozri článok 15:

https://ec.europa.eu/transparency/regexpert/PDF/C_2016_3301_F1_COMMISSION_DECISION_EN.pdf
[Prepojenie].

[11] [Prepojenie] Podľa článku 12 ods. 2 rokovacieho poriadku vedeckých poradcov pozri: https://ec.europa.eu/research/sam/pdf/sam-hlg_rules_of_procedure.pdf#view=fit&pagemode=none [Prepojenie].

[12] [Prepojenie] Podľa dohody o grante č. 737432. Pozri: <https://cordis.europa.eu/project/id/737432> [Prepojenie].

[13] [Prepojenie] V súlade s článkom 35 dohody o grante, v ktorom sa stanovuje, že SAPEA musí zosúladiť svoje pravidlá s pravidlami vzťahujúcimi sa na expertné skupiny Komisie.

[14] [Prepojenie] Vyhlásenia o záujmoch členov pracovnej skupiny SAPEA, ktorí nie sú pozvaní na účasť na stretnutiach s vedeckými poradcami, sa nezverejňujú na webovom sídle Komisie.

[15] [Prepojenie] Odborníci uvedení v sťažnosti sa zúčastnili koordinačnej skupiny s vedeckými poradcami a prispeli k príslušnej správe o preskúmaní dôkazov vypracovanej pracovnou skupinou SAPEA.

[16] [Prepojenie] V súlade s článkami 43 a 50 dohody o grante.

[17] [Prepojenie] Webová stránka SAPEA však poskytuje „osobný profil“ pre každého experta SAPEA, ktorý pracoval na správe o preskúmaní dôkazov v časti „Členovia pracovnej skupiny“, pozri: <https://www.sapea.info/topics/ppp/> [Prepojenie].